॥ आत्मबोधः ॥

तपोभिः क्षीणपापानां शान्तानां वीतरागिणाम् ।
मुमुक्षूणामपेक्ष्योऽयमात्मबोधो विधीयते ॥ १ ॥

बोधोऽन्यसाधनेभ्यो हि साक्षान्मोक्षैकसाधनम् ।
पाकस्य वह्निवज्ज्ञानं विना मोक्षो न सिध्यति ॥ २ ॥

अविरोधितया कर्म नाविद्यां विनिवर्तयेत् ।
विद्याविद्यां निहन्त्येव तेजस्तिमिरसङ्घवत् ॥ ३ ॥

परिच्छन्न इवाज्ञानात्तन्नाशे सति केवलः । [अवच्छिन्न]
स्वयं प्रकाशते ह्यात्मा मेघापायेंऽशुमानिव ॥ ४ ॥

अज्ञानकलुषं जीवं ज्ञानाभ्यासाद्विनिर्मलम् ।
कृत्वा ज्ञानं स्वयं नश्येज्जलं कतकरेणुवत् ॥ ५ ॥

संसारः स्वप्नतुल्यो हि रागद्वेषादिसङ्कुलः ।
स्वकाले सत्यवद्भाति प्रबोधे सत्यसद्भवेत् ॥ ६ ॥

तावत्सत्यं जगद्भाति शुक्तिकारजतं यथा ।
यावन्न ज्ञायते ब्रह्म सर्वाधिष्ठानमद्वयम् ॥ ७ ॥

उपादानेऽखिलाधारे जगन्ति परमेश्वरे ।
सर्गस्थितिलयान्यान्तिबुद्बुदानीव वारिणि ॥ ८ ॥

सच्चिदात्मन्यनुस्यूते नित्ये विष्णौ प्रकल्पिताः ।
व्यक्तयो विविधाः सर्वा हाटके कटकादिवत् ॥ ९ ॥

यथाकाशो हृषीकेशो नानोपाधिगतो विभुः ।
तद्भेदाद्भिन्नवद्भाति तन्नाशे केवलो भवेत् ॥ १० ॥

नानोपाधिवशादेव जातिवर्णाश्रमादयः । [जातिनामाश्रमादयः]
आत्मन्यारोपितास्तोये रसवर्णादि भेदवत् ॥ ११ ॥

पञ्चीकृतमहाभूतसम्भवं कर्मसञ्चितम् ।
शरीरं सुखदुःखानां भोगायतनमुच्यते ॥ १२ ॥

पञ्चप्राणमनोबुद्धिदशेन्द्रियसमन्वितम् ।
अपञ्चीकृतभूतोत्थं सूक्ष्माङ्गं भोगसाधनम् ॥ १३ ॥

अनाद्यविद्यानिर्वाच्या कारणोपाधिरुच्यते ।
उपाधित्रितयादन्यमात्मानमवधारयेत् ॥ १४ ॥

पञ्चकोशादियोगेन तत्तन्मय इव स्थितः ।
शुद्धात्मा नीलवस्त्रादियोगेन स्फटिको यथा ॥ १५ ॥

वपुस्तुषादिभिः कोशैर्युक्तं युक्त्यवघाततः ।
आत्मानमन्तरं शुद्धं विविच्यात्तण्डुलं यथा ॥ १६ ॥ [विविञ्च्यात्]

सदा सर्वगतोऽप्यात्मा न सर्वत्रावभासते ।
बुद्धावेवावभासेत स्वच्छेषु प्रतिबिम्बवत् ॥ १७ ॥

देहेन्द्रियमनोबुद्धिप्रकृतिभ्यो विलक्षणम् ।
तद्वृत्तिसाक्षिणं विद्यादात्मानं राजवत्सदा ॥ १८ ॥

व्यापृतेष्विन्द्रियेष्वात्मा व्यापारीवाविवेकिनाम् ।
दृश्यतेऽभ्रेषु धावत्सु धावन्निव यथा शशी ॥ १९ ॥

आत्मचैतन्यमाश्रित्य देहेन्द्रियमनोधियः ।
स्वक्रियार्थेषु वर्तन्ते सूर्यालोकं यथा जनाः ॥ २० ॥

देहेन्द्रियगुणान्कर्माण्यमले सच्चिदात्मनि ।
अध्यस्यन्त्यविवेकेन गगने नीलतादिवत् ॥ २१ ॥

अज्ञानान्मानसोपाधेः कर्तृत्वादीनि चात्मनि ।
कल्प्यन्तेऽम्बुगते चन्द्रे चलनादि यथाम्भसः ॥ २२॥

रागेच्छासुखदुःखादि बुद्धौ सत्यां प्रवर्तते ।
सुषुप्तौ नास्ति तन्नाशे तस्माद्बुद्धेस्तु नात्मनः ॥ २३ ॥

प्रकाशोऽर्कस्य तोयस्य शैत्यमग्नेर्यथोष्णता ।
स्वभावः सच्चिदानन्दनित्यनिर्मलतात्मनः ॥ २४ ॥

आत्मनः सच्चिदंशश्च बुद्धेर्वृत्तिरिति द्वयम् ।
संयोज्य चाविवेकेन जानामीति प्रवर्तते ॥ २५ ॥

आत्मनो विक्रिया नास्ति बुद्धेर्बोधो न जात्विति ।
जीवः सर्वमलं ज्ञात्वा ज्ञाता द्रष्टेति मुह्यति ॥ २६ ॥

रज्जुसर्पवदात्मानं जीवं ज्ञात्वा भयं वहेत् ।
नाहं जीवः परात्मेति ज्ञातश्चेन्निर्भयो भवेत् ॥ २७ ॥ [ज्ञातं चेन्निर्भयो]

आत्मावभासयत्येको बुद्ध्यादीनीन्द्रियाण्यपि ।
दीपो घटादिवत्स्वात्मा जडैस्तैर्नावभास्यते ॥ २८ ॥

स्वबोधे नान्यबोधेच्छा बोधरूपतयात्मनः ।
न दीपस्यान्यदीपेच्छा यथा स्वात्मप्रकाशने ॥ २९ ॥

निषिध्य निखिलोपाधीन्नेति नेतीति वाक्यतः ।
विद्यादैक्यं महावाक्यैर्जीवात्मपरमात्मनोः ॥ ३० ॥

आविद्यकं शरीरादि दृश्यं बुद्बुदवत्क्षरम् ।
एतद्विलक्षणं विद्यादहं ब्रह्मेति निर्मलम् ॥ ३१ ॥

देहान्यत्वान्न मे जन्मजराकार्श्यलयादयः ।
शब्दादिविषयैः सङ्गो निरिन्द्रियतया न च ॥ ३२ ॥

अमनस्त्वान्न मे दुःखरागद्वेषभयादयः ।
अप्राणो ह्यमनाः शुभ्र इत्यादि श्रुतिशासनात् ॥ ३३ ॥

निर्गुणो निष्क्रियो नित्यो निर्विकल्पो निरञ्जनः ।
निर्विकारो निराकारो नित्यमुक्तोऽस्मि निर्मलः ॥ ३४ ॥

अहमाकाशवत्सर्वं बहिरन्तर्गतोऽच्युतः ।
सदा सर्वसमः शुद्धो निःसङ्गो निर्मलोऽचलः ॥ ३५ ॥ [सर्वसमः सिद्धो]

नित्यशुद्धविमुक्तैकमखण्डानन्दमद्वयम् ।
सत्यं ज्ञानमनन्तं यत्परं ब्रह्माहमेव तत् ॥ ३६ ॥

एवं निरन्तराभ्यस्ता ब्रह्मैवास्मीति वासना ।
हरत्यविद्याविक्षेपान् रोगानिव रसायनम् ॥ ३७ ॥

विविक्तदेश आसीनो विरागो विजितेन्द्रियः ।
भावयेदेकमात्मानं तमनन्तमनन्यधीः ॥ ३८ ॥

आत्मन्येवाखिलं दृश्यं प्रविलाप्य धिया सुधीः ।
भावयेदेकमात्मानं निर्मलाकाशवत्सदा ॥ ३९ ॥

रूपवर्णादिकं सर्व विहाय परमार्थवित् ।
परिपूर्णचिदानन्दस्वरूपेणावतिष्ठते ॥ ४० ॥

ज्ञातृज्ञानज्ञेयभेदः परे नात्मनि विद्यते ।
चिदानन्दैकरूपत्वाद्दीप्यते स्वयमेव हि ॥ ४१ ॥ [स्वयमेव तत्]

एवमात्मारणौ ध्यानमथने सततं कृते ।
उदितावगतिर्ज्वाला सर्वाज्ञानेन्धनं दहेत् ॥ ४२ ॥

अरुणेनेव बोधेन पूर्वं सन्तमसे हृते ।
तत आविर्भवेदात्मा स्वयमेवांशुमानिव ॥ ४३ ॥

आत्मा तु सततं प्राप्तोऽप्यप्राप्तवदविद्यया ।
तन्नाशे प्राप्तवद्भाति स्वकण्ठाभरणं यथा ॥ ४४ ॥

स्थाणौ पुरुषवद्भ्रान्त्या कृता ब्रह्मणि जीवता ।
जीवस्य तात्त्विके रूपे तस्मिन्दृष्टे निवर्तते ॥ ४५ ॥

तत्त्वस्वरूपानुभवादुत्पन्नं ज्ञानमञ्जसा ।
अहं ममेति चाज्ञानं बाधते दिग्भ्रमादिवत् ॥ ४६ ॥

सम्यग्विज्ञानवान् योगी स्वात्मन्येवाखिलं जगत् ।
एकं च सर्वमात्मानमीक्षते ज्ञानचक्षुषा ॥ ४७ ॥

आत्मैवेदं जगत्सर्वमात्मनोऽन्यन्न विद्यते ।
मृदो यद्वद्घटादीनि स्वात्मानं सर्वमीक्षते ॥ ४८ ॥

जीवन्मुक्तस्तु तद्विद्वान्पूर्वोपाधिगुणान्स्त्यजेत् ।
सच्चिदानन्दरूपत्वात् भवेद्भ्रमरकीटवत् ॥ ४९ ॥

तीर्त्वा मोहार्णवं हत्वा रागद्वेषादिराक्षसान् ।
योगी शान्तिसमायुक्त आत्मारामो विराजते ॥ ५० ॥

बाह्यानित्यसुखासक्तिं हित्वात्मसुखनिर्वृतः ।
घटस्थदीपवत्स्वस्थः स्वान्तरेव प्रकाशते ॥ ५१ ॥

उपाधिस्थोऽपि तद्धर्मैरलिप्तो व्योमवन्मुनिः ।
सर्वविन्मूढवत्तिष्ठेदसक्तो वायुवच्चरेत् ॥ ५२ ॥

उपाधिविलयाद्विष्णौ निर्विशेषं विशेन्मुनिः ।
जले जलं वियद्व्योम्नि तेजस्तेजसि वा यथा ॥ ५३ ॥

यल्लाभान्नापरो लाभो यत्सुखान्नापरं सुखम् ।
यज्ज्ञानान्नापरं ज्ञानं तद्ब्रह्मेत्यवधारयेत् ॥ ५४ ॥

यद्दृष्ट्वा नापरं दृश्यं यद्भूत्वा न पुनर्भवः ।
यज्ज्ञात्वा नापरं ज्ञेयं तद्ब्रह्मेत्यवधारयेत् ॥ ५५ ॥

तिर्यगूर्ध्वमधः पूर्णं सच्चिदानन्दमद्वयम् ।
अनन्तं नित्यमेकं यत्तद्ब्रह्मेत्यवधारयेत् ॥ ५६ ॥

अतद्व्यावृत्तिरूपेण वेदान्तैर्लक्ष्यतेऽद्वयम् । [ऽव्ययम्]
अखण्डानन्दमेकं यत्तद्ब्रह्मेत्यवधारयेत् ॥ ५७ ॥

अखण्डानन्दरूपस्य तस्यानन्दलवाश्रिताः ।
ब्रह्माद्यास्तारतम्येन भवन्त्यानन्दिनोऽखिलाः ॥ ५८ ॥

तद्युक्तमखिलं वस्तु व्यवहारस्तदन्वितः । [व्यवहारश्चिदन्वितः]
तस्मात्सर्वगतं ब्रह्म क्षीरे सर्पिरिवाखिले ॥ ५९ ॥

अनण्वस्थूलमह्रस्वमदीर्घमजमव्ययम् ।
अरूपगुणवर्णाख्यं तद्ब्रह्मेत्यवधारयेत् ॥ ६० ॥

यद्भासा भास्यतेऽर्कादि भास्यैर्यत्तु न भास्यते ।
येन सर्वमिदं भाति तद्ब्रह्मेत्यवधारयेत् ॥ ६१ ॥

स्वयमन्तर्बहिर्व्याप्य भासयन्नखिलं जगत् ।
ब्रह्म प्रकाशते वह्निप्रतप्तायसपिण्डवत् ॥ ६२ ॥

जगद्विलक्षणं ब्रह्म ब्रह्मणोऽन्यन्न किञ्चन ।
ब्रह्मान्यद्भाति चेन्मिथ्या यथा मरुमरीचिका ॥ ६३ ॥

दृश्यते श्रूयते यद्यद्ब्रह्मणोऽन्यन्न तद्भवेत् ।
तत्त्वज्ञानाच्च तद्ब्रह्म सच्चिदानन्दमद्वयम् ॥ ६४ ॥

सर्वगं सच्चिदात्मानं ज्ञानचक्षुर्निरीक्षते ।
अज्ञानचक्षुर्नेक्षेत भास्वन्तं भानुमन्धवत् ॥ ६५ ॥

श्रवणादिभिरुद्दीप्तज्ञानाग्निपरितापितः ।
जीवः सर्वमलान्मुक्तः स्वर्णवद्द्योतते स्वयम् ॥ ६६ ॥

हृदाकाशोदितो ह्यात्मा बोधभानुस्तमोऽपहृत् ।
सर्वव्यापी सर्वधारी भाति भासयतेऽखिलम् ॥ ६७ ॥ [भाति सर्वं प्रकाशते]

दिग्देशकालाद्यनपेक्ष्य सर्वगं
शीतादिहृन्नित्यसुखं निरञ्जनम् ।
यः स्वात्मतीर्थं भजते विनिष्क्रियः
स सर्ववित्सर्वगतोऽमृतो भवेत् ॥ ६८ ॥

॥ इति शङ्कराचार्यविरचित आत्मबोधः समाप्तः ॥

ĀTMABODHAḤ

tapobhiḥ kṣīṇapāpānāṃ śāntānāṃ vītarāgiṇām |
mumukṣūṇāmapekṣyo'yamātmabodho vidhīyate || 1 ||

bodho'nyasādhanebhyo hi sākṣānmokṣaikasādhanam |
pākasya vahnivajjñānaṃ vinā mokṣo na sidhyati || 2 ||

avirodhitayā karma nāvidyāṃ vinivartayet |
vidyāvidyāṃ nihantyeva tejastimirasaṅghavat || 3 ||

paricchanna ivājñānāttannāśe sati kevalaḥ | [avacchinna]
svayaṃ prakāśate hyātmā meghāpāyeṃ'śumāniva || 4 ||

ajñānakaluṣaṃ jīvaṃ jñānābhyāsādvinirmalam |
kṛtvā jñānaṃ svayaṃ naśyejjalaṃ katakareṇuvat || 5 ||

saṃsāraḥ svapnatulyo hi rāgadveṣādisaṅkulaḥ |
svakāle satyavadbhāti prabodhe satyasadbhavet || 6 ||

tāvatsatyaṃ jagadbhāti śuktikārajataṃ yathā |
yāvanna jñāyate brahma sarvādhiṣṭhānamadvayam || 7 ||

upādāne'khilādhāre jaganti parameśvare |
sargasthitilayānyāntibudbudānīva vāriṇi || 8 ||

saccidātmanyanusyūte nitye viṣṇau prakalpitāḥ |
vyaktayo vividhāḥ sarvā hāṭake kaṭakādivat || 9 ||

yathākāśo hṛṣīkeśo nānopādhigato vibhuḥ |
tadbhedādbhinnavadbhāti tannāśe kevalo bhavet || 10 ||

nānopādhivaśādeva jātivarṇāśramādayaḥ | [jātināmāśramādayaḥ]
ātmanyāropitāstoye rasavarṇādi bhedavat || 11 ||

pañcīkṛtamahābhūtasambhavaṃ karmasañcitam |
śarīraṃ sukhaduḥkhānāṃ bhogāyatanamucyate || 12 ||

pañcaprāṇamanobuddhidaśendriyasamanvitam |
apañcīkṛtabhūtotthaṃ sūkṣmāṅgaṃ bhogasādhanam || 13 ||

anādyavidyānirvācyā kāraṇopādhirucyate |
upādhitritayādanyamātmānamavadhārayet || 14 ||

pañcakośādiyogena tattanmaya iva sthitaḥ |
śuddhātmā nīlavastrādiyogena sphaṭiko yathā || 15 ||

vapustuṣādibhiḥ kośairyuktaṃ yuktyavaghātataḥ |
ātmānamantaraṃ śuddhaṃ vivicyāttaṇḍulaṃ yathā || 16 || [viviñcyāt]

sadā sarvagato'pyātmā na sarvatrāvabhāsate |
buddhāvevāvabhāseta svaccheṣu pratibimbavat || 17 ||

dehendriyamanobuddhiprakṛtibhyo vilakṣaṇam |
tadvṛttisākṣiṇaṃ vidyādātmānaṃ rājavatsadā || 18 ||

vyāpṛteṣvindriyeṣvātmā vyāpārīvāvivekinām |
dṛśyate'bhreṣu dhāvatsu dhāvanniva yathā śaśī || 19 ||

ātmacaitanyamāśritya dehendriyamanodhiyaḥ |
svakriyārtheṣu vartante sūryālokaṃ yathā janāḥ || 20 ||

dehendriyaguṇānkarmāṇyamale saccidātmani |
adhyasyantyavivekena gagane nīlatādivat || 21 ||

ajñānānmānasopādheḥ kartṛtvādīni cātmani |
kalpyante'mbugate candre calanādi yathāmbhasaḥ || 22||

rāgecchāsukhaduḥkhādi buddhau satyāṃ pravartate |
suṣuptau nāsti tannāśe tasmādbuddhestu nātmanaḥ || 23 ||

prakāśo'rkasya toyasya śaityamagneryathoṣṇatā |
svabhāvaḥ saccidānandanityanirmalatātmanaḥ || 24 ||

ātmanaḥ saccidaṃśaśca buddhervṛttiriti dvayam |
saṃyojya cāvivekena jānāmīti pravartate || 25 ||

ātmano vikriyā nāsti buddherbodho na jātviti |
jīvaḥ sarvamalaṃ jñātvā jñātā draṣṭeti muhyati || 26 ||

rajjusarpavadātmānaṃ jīvaṃ jñātvā bhayaṃ vahet |
nāhaṃ jīvaḥ parātmeti jñātaścennirbhayo bhavet || 27 ||[jñātaṃ cennirbhayo]

ātmāvabhāsayatyeko buddhyādīnīndriyāṇyapi |
dīpo ghaṭādivatsvātmā jaḍaistairnāvabhāsyate || 28 ||

svabodhe nānyabodhecchā bodharūpatayātmanaḥ |
na dīpasyānyadīpecchā yathā svātmaprakāśane || 29 ||

niṣidhya nikhilopādhīnneti netīti vākyataḥ |
vidyādaikyaṃ mahāvākyairjīvātmaparamātmanoḥ || 30 ||

āvidyakaṃ śarīrādi dṛśyaṃ budbudavatkṣaram |
etadvilakṣaṇaṃ vidyādahaṃ brahmeti nirmalam || 31 ||

dehānyatvānna me janmajarākārśyalayādayaḥ |
śabdādiviṣayaiḥ saṅgo nirindriyatayā na ca || 32 ||

amanastvānna me duḥkharāgadveṣabhayādayaḥ |
aprāṇo hyamanāḥ śubhra ityādi śrutiśāsanāt || 33 ||

nirguṇo niṣkriyo nityo nirvikalpo nirañjanaḥ |
nirvikāro nirākāro nityamukto'smi nirmalaḥ || 34 ||

ahamākāśavatsarvaṃ bahirantargato'cyutaḥ |
sadā sarvasamaḥ śuddho niḥsaṅgo nirmalo'calaḥ || 35 || [siddho]

nityaśuddhavimuktaikamakhaṇḍānandamadvayam |
satyaṃ jñānamanantaṃ yatparaṃ brahmāhameva tat || 36 ||

evaṃ nirantarābhyastā brahmaivāsmīti vāsanā |
haratyavidyāvikṣepān rogāniva rasāyanam || 37 ||

viviktadeśa āsīno virāgo vijitendriyaḥ |
bhāvayedekamātmānaṃ tamanantamananyadhīḥ || 38 ||

ātmanyevākhilaṃ dṛśyaṃ pravilāpya dhiyā sudhīḥ |
bhāvayedekamātmānaṃ nirmalākāśavatsadā || 39 ||

rūpavarṇādikaṃ sarva vihāya paramārthavit |
paripūrṇacidānandasvarūpeṇāvatiṣṭhate || 40 ||

jñātṛjñānajñeyabhedaḥ pare nātmani vidyate |
cidānandaikarūpatvāddīpyate svayameva hi || 41 || [svayameva tat]

evamātmāraṇau dhyānamathane satataṃ kṛte |
uditāvagatirjvālā sarvājñānendhanaṃ dahet || 42 ||

aruṇeneva bodhena pūrvaṃ santamase hṛte |
tata āvirbhavedātmā svayamevāṃśumāniva || 43 ||

ātmā tu satataṃ prāpto'pyaprāptavadavidyayā |
tannāśe prāptavadbhāti svakaṇṭhābharaṇaṃ yathā || 44 ||

sthāṇau puruṣavadbhrāntyā kṛtā brahmaṇi jīvatā |
jīvasya tāttvike rūpe tasmindṛṣṭe nivartate || 45 ||

tattvasvarūpānubhavādutpannaṃ jñānamañjasā |
ahaṃ mameti cājñānaṃ bādhate digbhramādivat || 46 ||

samyagvijñānavān yogī svātmanyevākhilaṃ jagat |
ekaṃ ca sarvamātmānamīkṣate jñānacakṣuṣā || 47 ||

ātmaivedaṃ jagatsarvamātmano'nyanna vidyate |
mṛdo yadvadghaṭādīni svātmānaṃ sarvamīkṣate || 48 ||

jīvanmuktastu tadvidvānpūrvopādhiguṇānstyajet |
saccidānandarūpatvāt bhavedbhramarakīṭavat || 49 ||

tīrtvā mohārṇavaṃ hatvā rāgadveṣādirākṣasān |
yogī śāntisamāyukta ātmārāmo virājate || 50 ||

bāhyānityasukhāsaktiṃ hitvātmasukhanirvṛtaḥ |
ghaṭasthadīpavatsvasthaḥ svāntareva prakāśate || 51 ||

upādhistho'pi taddharmairalipto vyomavanmuniḥ |
sarvavinmūḍhavattiṣṭhedasakto vāyuvaccaret || 52 ||

upādhivilayādviṣṇau nirviśeṣaṃ viśenmuniḥ |
jale jalaṃ viyadvyomni tejastejasi vā yathā || 53 ||

yallābhānnāparo lābho yatsukhānnāparaṃ sukham |
yajjñānānnāparaṃ jñānaṃ tadbrahmetyavadhārayet || 54 ||

yaddṛṣṭvā nāparaṃ dṛśyaṃ yadbhūtvā na punarbhavaḥ |
yajjñātvā nāparaṃ jñeyaṃ tadbrahmetyavadhārayet || 55 ||

tiryagūrdhvamadhaḥ pūrṇaṃ saccidānandamadvayam |
anantaṃ nityamekaṃ yattadbrahmetyavadhārayet || 56 ||

atadvyāvṛttirūpeṇa vedāntairlakṣyate'dvayam | [lakṣyate'vyayam]
akhaṇḍānandamekaṃ yattadbrahmetyavadhārayet || 57 ||

akhaṇḍānandarūpasya tasyānandalavāśritāḥ |
brahmādyāstāratamyena bhavantyānandino'khilāḥ || 58 ||

tadyuktamakhilaṃ vastu vyavahārastadanvitaḥ | [vyavahāraścidanvitaḥ]
tasmātsarvagataṃ brahma kṣīre sarpirivākhile || 59 ||

anaṇvasthūlamahrasvamadīrghamajamavyayam |
arūpaguṇavarṇākhyaṃ tadbrahmetyavadhārayet || 60 ||

yadbhāsā bhāsyate'rkādi bhāsyairyattu na bhāsyate |
yena sarvamidaṃ bhāti tadbrahmetyavadhārayet || 61 ||

svayamantarbahirvyāpya bhāsayannakhilaṃ jagat |
brahma prakāśate vahniprataptāyasapiṇḍavat || 62 ||

jagadvilakṣaṇaṃ brahma brahmaṇo'nyanna kiñcana |
brahmānyadbhāti cenmithyā yathā marumarīcikā || 63 ||

dṛśyate śrūyate yadyadbrahmaṇo'nyanna tadbhavet |
tattvajñānācca tadbrahma saccidānandamadvayam || 64 ||

sarvagaṃ saccidātmānaṃ jñānacakṣurnirīkṣate |
ajñānacakṣurnekṣeta bhāsvantaṃ bhānumandhavat || 65 ||

śravaṇādibhiruddīptajñānāgniparitāpitaḥ |
jīvaḥ sarvamalānmuktaḥ svarṇavaddyotate svayam || 66 ||

hṛdākāśodito hyātmā bodhabhānustamo'pahṛt |
sarvavyāpī sarvadhārī bhāti bhāsayate'khilam || 67 ||

digdeśakālādyanapekṣya sarvagaṃ
śītādihṛnnityasukhaṃ nirañjanam |
yaḥ svātmatīrthaṃ bhajate viniṣkriyaḥ
sa sarvavitsarvagato'mṛto bhavet || 68 ||

|| iti śaṅkarācāryaviracita ātmabodhaḥ samāptaḥ ||